

6. C143 – Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention, 1975 (No. 143). International Labour Organization (ILO), 2023. https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::p12100_instrument_id:312288

7. Конвенція про організацію служби зайнятості N 88. Набрання чинності від 10.08.1950. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_224#Text

8. C181 – Private Employment Agencies Convention, 1997 (No. 181). International Labour Organization (ILO), 2023. https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:312326

9. Конвенція про приватні агентства зайнятості N 181 від 19.06.1997 р. Верховна Рада України офіційний сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_046#Text

10. C189 – Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189). International Labour Organization (ILO), 2023. https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C189

11. The legal and normative framework for fair Recruitment. International Labour Organization, 2018. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/--protrav/---migrant/documents/instructionalmaterial/wcms_682742.pdf

12. MLC, 2006 – Maritime Labour Convention, 2006 (MLC, 2006). International Labour Organization (ILO), 2023. https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:55:0::NO::P55_TYPE,P55_LANG,P55_DOCUMENT,P55_NODE:REV,en,C186,/Document

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.5.34>

СОБКО М.О.

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

THE CONCEPT AND MEANING OF THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE AS AN OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION

Агропромисловий комплекс як базове теоретико-правове та гарантувальне явище звертає увагу науковців і дослідників з часів здобуття Україною незалежності. Ще більшої гостроти та актуальності набула відповідна тема після анонсу відкриття ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні, що в свою чергу дало новий імпульс у розвитку агропромислового комплексу та його адміністративно-правовому регулюванні.

Слід звернути увагу, що агропромисловий комплекс як об'єкт адміністративно-правового регулювання, перш за все характеризується особливостями державного контролю за використанням земель сільськогосподарського призначення, навіть тих, що перебувають у власності конкретних громадян, оскільки надра України є власністю народу України й перебувають під державною охороною, а режим їх використання контролюється спеціально уповноваженими підрозділами та органами державної влади, що в свою чергу наділяє відповідний комплекс правовідносин особливостями.

Поняття агропромислового комплексу визначається вченими-адміністративістами по-різному та характеризується, перш за все як сукупність правовідносин із конкретно визначеної сфери, що межує між земельним, адміністративним

і цивільним правом, проте в умовах дії правового режиму воєнного стану та триваючих активних бойових дій потребує також державної охорони, виходячи далеко за межі приватних правовідносин.

Ключові слова: агропромисловість, комплекс правовідносин, об'єкт адміністративного права, адміністративне право, правове регулювання, значення промислового комплексу.

The agro-industrial complex as a basic theoretical, legal and tempering phenomenon has been attracting the attention of scientists and researchers since Ukraine gained independence. The relevant topic became even more acute and relevant after the announcement of the opening of the agricultural land market in Ukraine, which in turn gave a new impetus to the development of the agro-industrial complex and its administrative and legal regulation.

It should be noted that the agro-industrial complex as an object of administrative and legal regulation, first of all, is characterized by the peculiarities of state control over the use of agricultural land, even those owned by specific citizens, since the subsoil of Ukraine is the property of the people of Ukraine and is under state protection, and the regime of their use is controlled by specially authorized units and bodies of state power, which in turn gives the corresponding set of legal relations with peculiarities.

The concept of the agro-industrial complex is defined by administrative scientists in different ways and is characterized, first of all, as a set of legal relations from a specifically defined sphere, bordering on land, administrative and civil law, but in the conditions of the legal regime of martial law and ongoing active hostilities, it also requires state protection, going far beyond private legal relations.

Key words: agro-industry, complex of legal relations, object of administrative law, administrative law, legal regulation, importance of industrial complex.

Актуальність теми. Питання забезпечення функціонування агропромислового комплексу в Україні є одним із найбільш важливих у правовій системі Українського суспільства, адже цей сегмент діяльності в Україні є одним із найбільш розповсюджених, із урахуванням структури та змісту промисловості, як виду діяльності на наших територіях.

Розвиток агропромислового комплексу України, створення сприятливих умов для суб'єктів різних форм господарювання у сільському господарстві, стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції, розвитку та балансування аграрного ринку, забезпечення продовольчої безпеки є невід'ємною складовою економічного розвитку України сьогодні та перш за все має знаходити своє відображення у дієвих нормативно-правових актах. У світі Україна завжди визнавалась провідною аграрною країною, яка виробляла значну частину продовольства у світовому масштабі. Згідно з даними Державної служби статистики України частка сільського господарства у ВВП України становить більше 17%, 11% державних доходів формуються завдяки податковим надходженням від АПК, а експорт сільськогосподарської продукції у 2015 р. становив 38,8% усього експорту України [1; 2]. Саме тому, на нашу думку, це питання є наріжним і постає в дослідженнях науковців і дослідників досить часто та системно, а крім цього, триваючі бойові дії та активні мінування українських полів і об'єктів агропромислового комплексу ще більше актуалізують потребу аналізу адміністративно-правового регулювання основних аспектів функціонування агропромислового комплексу України та створюють поле для пошуку наукових шляхів вирішення проблемних питань в сфері правового регулювання цих правовідносин.

Виклад основного матеріалу статті. На думку В.В. Галунька, адміністративно-правове регулювання характеризує спеціально-юридичний механізм впливу адміністративного права на поведінку і діяльність його адресатів – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави. До системи елементів адміністративно-правового регулювання (стадій правозастосування та правоохоронної діяльності) вчений відніс: норми адміністративного права, їх зовнішнє вираження – джерела адміністративного права; принципи адміністративного права; тлумачення норм адміністративного права; адміністративно-правові відносини;

адміністративно-правовий статус суб'єктів адміністративного права; індивідуальні акти суб'єктів публічної адміністрації; форми діяльності суб'єктів адміністративного права; методи адміністративного права; адміністративно-правові режими; адміністративні процедури; ефективність адміністративно-правового регулювання [3, с. 317–324]. Відповідно, така комплексна категорія чітко корелюється з нормативно-правовим уявленням про зміст і сутність адміністративно-правової конструкції агропромислового регулювання діяльності на території України й норми адміністративного права, як ті, що встановлюють низку детермінантів і принципів взаємодії з державою в мирний час і під час дії правового режиму воєнного стану відіграють одну з ключових ролей.

Т.В. Остапенко наголошує, що це «цілісне полікомпонентне утворення, що складається з видів діяльності основного виробництва, виробничої та соціальної інфраструктури, пов'язаних між собою технологічними, організаційними та економічними зв'язками з приводу виробництва, обміну, розподілу та споживання продукції сільськогосподарського походження задля досягнення інтеграційної мети національної соціально-економічної системи – забезпечення продовольчої та агросировинної безпеки держави» [4, с. 30; 5]. Відповідно, зважаючи на важливість стабільного та сталого функціонування агропромислового комплексу, а також його левовий вплив на економіку України та фінансово-господарські правовідносини в інших сферах виробництва України, питання чіткості його адміністративно-правового регулювання та важливості його гнучкості та поєднання приватних і державних інтересів є пріоритетним.

Загальний огляд нормативно-правових актів показав, що визначення поняття «агропромисловий комплекс України – АПК України» законодавчо не закріплене в жодному чинному законі чи підзаконному акті, хоча при аналізі законодавчої бази термін фігурує в деяких документах [2], зокрема: Законі України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» [6], Законі України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» [7], постанові Кабінету Міністрів України від 6 травня 2005 р. № 325 «Питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу» [8], наказі Міністерства аграрної політики України від 14 липня 2009 р. № 488 «Про затвердження Положення про державні приймальні випробування технічних засобів для агропромислового комплексу України та Порядку проведення реєстрації технічних засобів, рекомендованих для застосування в агропромисловому комплексі України» [9] тощо. Відповідно, на нашу думку чітко теоретико-правове означення відповідного явища та подальше формування пропозицій щодо його унормування в законодавстві України однозначно позитивно вплине на процеси адміністративно-правового регулювання цього сегменту правовідносин. Враховуючи досвід і чітку унормованість сутності адміністративно-правового регулювання в інших сферах правовідносин, аналогія застосування відповідних законодавчих конструкцій може стати в нагоді.

Авторами наголошується на наявності взаємозв'язку між основними видами економічної діяльності агропромислового комплексу та соціальною інфраструктурою, а також наголошено на необхідності забезпечення продовольчої безпеки держави. Основна увага приділяється залежності взаємовідносин сільського господарства та галузей промисловості від рівня агропромислової інтеграції. Отже, агропромисловий комплекс охоплює усі стадії виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції та її переробки, виробництво засобів виробництва для сільського господарства і тісно пов'язаних з ним галузей, їх матеріально-технічне забезпечення і виробниче обслуговування [10]. Відповідно, слід погодитись із тим, що тісні взаємини відповідної економічної сфери діяльності приватного сектору та соціальної інфраструктури, що утворюється в вигляді робочих місць та відповідних правових взаємин із громадянами та особами. Крім цього, важливим і ключовим, із огляду на масштаб діяльності агропромислового сектору на території України є його вплив на економіку та продовольчу та економічну безпеку держави, що в свою чергу тісно перетинається з національною безпекою та охороняється законом.

Як зазначає Л. Машевська, одним із важливих засобів зміцнення функціонування аграрного сектору економіки України, пришвидшення його розвитку та становлення є право. Саме воно закріплює організаційну структуру комплексу, визначає основні параметри його функціонування. Правовими нормами регулюються суспільні відносини, що стосуються практично всіх суб'єктів агропромислового комплексу України [11, с. 74]. Ба більше, належить звернути увагу на особливостях адміністративно-правового регулювання відповідного сектору, коли від ефективності та сталості його діяльності залежить економіка всієї країни та соціальний добробут значної кількості громадян, що на нашу думку може бути доктринально розвинене не лише на рівні законодавства України, що його регулює, а й у контексті науково-теоретичного доробку.

Відносини у сфері виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств регулюються Конституцією України, Господарським, Цивільним і Земельним кодексами України, законами України, указами Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також спеціальними нормативними актами. Так, на рівні спеціальних актів, зокрема закон України «Про насіння і садивний матеріал», «Про охорону прав на сорти рослин» і «Про племінне тваринництво», визначаються спеціальні суб'єкти, їх правоможність та основні вимоги до них. Але внаслідок довготривалих процесів земельної реформи ці нормативно-правові акти врегульовують лише окремі питання [2]. Відповідно, слід зазначити, що питання пов'язані з адміністративно-правовою об'єктністю агропромислового комплексу України перш за все базуються на ньому крізь призму національної безпеки та багатокomпонентності цього сектору промисловості, його поширеності на території України, що в свою чергу створює необхідність встановлення державою певних регуляційних правил, що й втілюється не лише адміністративно-правовими інструментами а й у законодавчий спосіб.

Отже, агропромисловий комплекс посідає значне місце в народному господарстві та представляє собою сукупність галузей народного господарства, зайнятих виробництвом продукції сільського господарства, при цьому не обмежуючись сільськогосподарською продукцією, включаючи інші товари споживання, її зберіганням, переробкою і доведенням до споживача. В свою чергу під поняттям предмет адміністративного-правового регулювання слід розуміти групи однорідних суспільних відносин регулятивного характеру, які формуються між суб'єктами публічної адміністрації та приватними особами та полягають в адмініструванні різних сфер суспільного життя, що полягає у наданні адміністративних послуг і здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності публічною адміністрацією, що реалізуються в рамках певного органу державної влади, місцевого самоврядування чи недержавної організації, у випадку делегування їй державних повноважень, з метою забезпечення його (її) належного функціонування, що передбачає здійснення внутрішньо-організаційні управлінські відносини [12].

Висновки. Агропромисловий комплекс як базове теоретико-правове та гартантувальне явище звертає увагу науковців і дослідників з часів здобуття Україною незалежності. Ще більшої гостроти та актуальності набула відповідна тема після анонсу відкриття ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні, що в свою чергу дало новий імпульс у розвитку агропромислового комплексу та його адміністративно-правовому регулюванні.

Слід звернути увагу, що агропромисловий комплекс як об'єкт адміністративно-правового регулювання, перш за все характеризується особливостями державного контролю за використанням земель сільськогосподарського призначення, навіть тих, що перебувають у власності конкретних громадян, оскільки надра України є власністю народу України й перебувають під державною охороною, а режим їх використання контролюється спеціально уповноваженими підрозділами та органами державної влади, що в свою чергу наділяє відповідний комплекс правовідносин особливостями.

Поняття агропромислового комплексу визначається вченими-адміністративістами по різному та характеризується, перш за все як сукупність правовідносин із конкретно визначеної сфери, що межує між земельним, адміністративним і цивільним правом, проте в умовах дії правового режиму воєнного стану та триваючих активних бойових дій потребує також державної охорони, виходячи далеко за межі приватних правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Іванова Г.С. Агропромисловий комплекс України – об'єкт адміністративно-правового регулювання: проблемні питання. Право та інновації № 1 (21) 2018. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/add6c9af-3064-424e-a1d6-5261af945ba7/content>
3. Адміністративне право України: підручник: у 2 т. Т. 1. Загальне адміністративне право. Академічний курс / В. В. Галуцько, В. І. Олефір, Ю. В. Гридасов, А. А. Іванищук, С. О. Короед Херсон: ХМД, 2013. 396 с.
4. Остапенко Т.В. Пріоритетні напрями розвитку вітчизняного АПК в умовах глобалізаційних викликів. Науковий вісник Чернівецького університету. 2015. Вип. 750. С. 29–32.
5. Дергалюк М. О. Підходи щодо визначення сутності поняття «агропромисловий комплекс». Економіка та держава. 2018. № 5. С. 34–37.

6. Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України: Закон України від 05.10.2006 № 229-V. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 47. С. 464.

7. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу: Закон України від 07.02.2002 № 3023-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 24. С. 167.

8. Питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу: постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2005 р. № 325. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/325-200>.

9. Про затвердження Положення про державні приймальні випробування технічних засобів для агропромислового комплексу України та Порядку проведення реєстрації технічних засобів, рекомендованих для застосування в агропромисловому комплексі України: наказ Міністерства аграрної політики України від 14.07.2009 № 488. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>.

10. Адміністративне право України : Підручник. Вид. 2, змін, і доп.; За заг. ред. Т.О. Коломoeць. Істина, 2012. 528 с. URL: https://pidruchniki.com/1502010455889/pravo/administrativno-pravove_regulyuvannya_sferi_promislovosti#87.

11. Машевська Л. До питання про поняття «джерела аграрного права». Підприємництво, господарство і право. 2010. № 2.

12. Дегтярьова С. В. Агропромисловий комплекс України як предмет адміністративно-правового регулювання. Прикарпатський юридичний вісник, Випуск 2(23) Том 3, 2018. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e39a13c7-363d-49e3-b274-b5a0bcd84b26/content>

УДК 351.741

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.5.35>

СОКІРАН М.В.

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ
ЯК СУБ'ЄКТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА СТІЙКОСТІ КРИТИЧНОЇ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ**

**ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE STATE SERVICE
OF SPECIAL COMMUNICATIONS AND INFORMATION PROTECTION
OF UKRAINE AS A SUBJECT OF ENSURING THE SECURITY AND STABILITY
OF CRITICAL INFORMATION INFRASTRUCTURE**

У статті проаналізовано нормативно-правові акти, які визначають адміністративно-правовий статус Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. На підставі зазначеного аналізу, а також різних думок вчених-адміністративістів констатовано, що елементи адміністративно-правового статусу повинні бути правозначальними в діяльності відповідного суб'єкта та закріпленими в адміністративних нормах. Визначено, що при дослідженні адміністративно-правового статусу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України як суб'єкта забезпечення безпеки і стійкості критичної інформаційної інфраструктури, було досліджено наступні елементи цього статусу: 1) мета, завдання, функції діяльності; 2) права, обов'язки; 3) порядок утворення, ліквідації та підпорядкування; 4) форми і методи діяльності.

© СОКІРАН М.В. – кандидат юридичних наук, докторант (Науково-дослідний інститут публічного права)